

עמדות כלפי אנשים עם ליקוי בשמיעה

והשימוש במכשירי שמיעה – היבטים של מגדר וגיל

צחי טובול, עמית כורזים ואינגה פלד

בהנחיית הגב' רננה ירון

החוג להפרעות בתקשורת, הקריה האקדמית אונו, פברואר 2018

סקירת ספרות

על פי ארגון הבריאות העולמי, יותר מחמישה אחוזים מאוכלוסיית העולם, כ-360 מיליון מבוגרים ו-32 מיליון ילדים הינם בעלי ליקוי בשמיעה וכשליש מאוכלוסיית בני ה-65 ומעלה סובלים מכך (WHO, 2017). בנוסף לירידה בנגישות לצלילי הסביבה המאפיינת ליקוי בשמיעה, ניתן לצפות גם בהפרעה תפקודית, אקדמית, חברתית-רגשית וכלכלית על האדם עם הלכות בשמיעה (ויזל וזנדברג, 2015; Tye-; Bagai et al., 2006; Murray, 2009). בזכות התערבות שיקומית מוצלחת, אדם עם ליקוי בשמיעה יכול לרוב להנות ולהתמודד בצורה יעילה יותר עם תהליך התקשורת והשיח בכל תחומי חייו (Tye-Murray, 2009). אך עם זאת, עמדות הציבור ותפיסותיהם כלפי אנשים עם מוגבלות, ביניהם אנשים עם לקות בשמיעה, מדווחות באופן חוזר ונשנה כמחסום המונע השגת שוויון בחברה (Staniland, 2009). יחס זה של החברה משפיע בצורה משמעותית על האופן שבו אנשים עם מוגבלויות מעצבים את עולמם עד למצב בו דפוסי ההתנהגות ועמדות אלו מותירות חותם עוצמתי לא פחות מהליקוי עצמו (ויזל וזנדברג, 2015).

מטרת המחקר

בחינת השפעת מגדר, גיל ומשתנים נוספים על עמדות האוכלוסייה הבוגרת בישראל כלפי אנשים עם ליקוי בשמיעה ואנשים המרכיבים מכשירי שמיעה.

שיטה

במחקר השתתפו 456 נבדקים: 130 גברים ו-326 נשים, בין הגילאים 18 עד 80 (גיל ממוצע: 33.18), שנדגמו בדגימת נוחות. לאחר מילוי שאלון דמוגרפי התבקשו הנבדקים למלא שאלון היגדים (Erler & Garstecki, 2002).

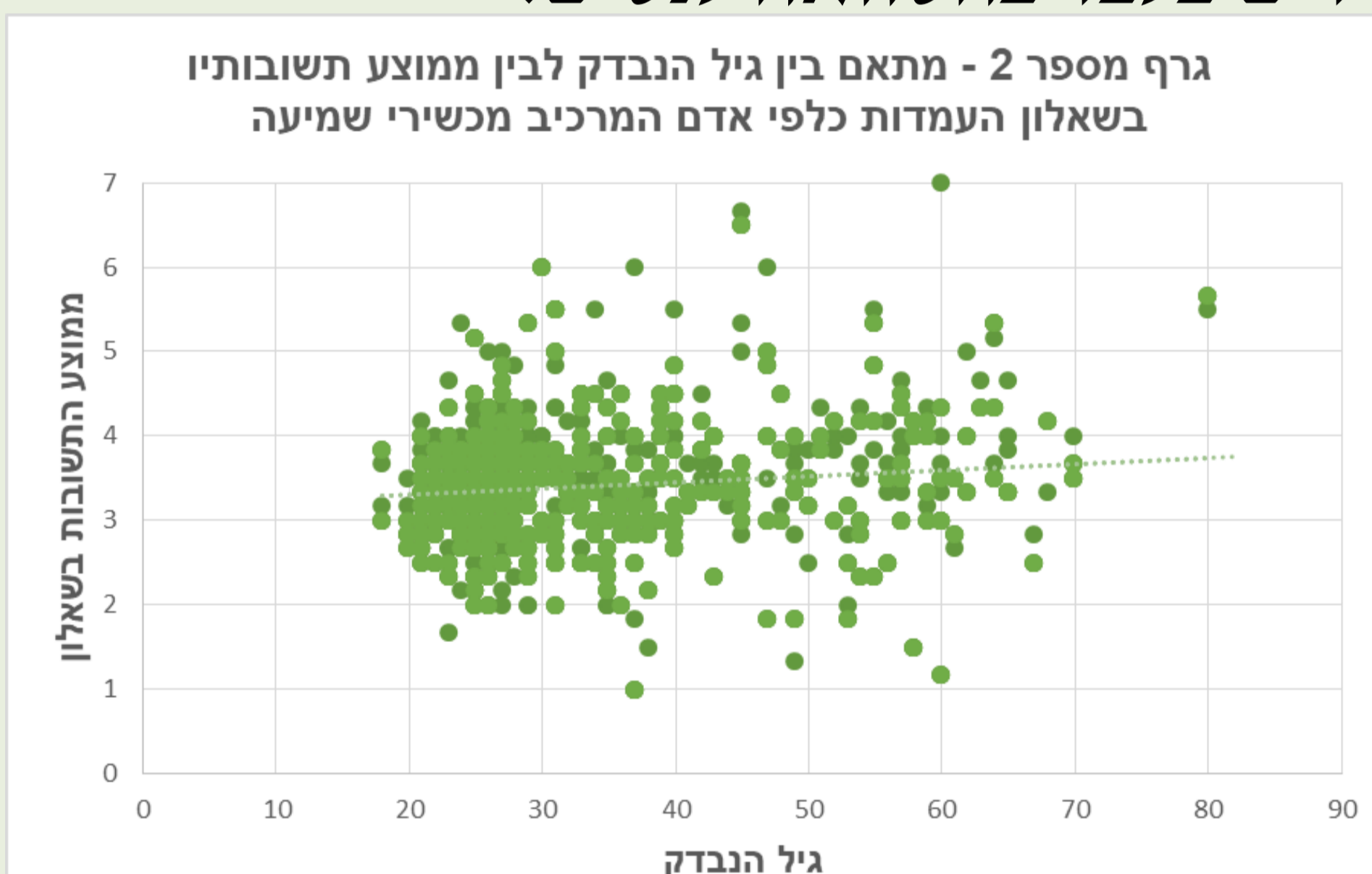
"אם אדם מרכיב מכשיר שמיעה, אנשים יחשבו עליו שהוא _____"

"אם לאדם יש לקות בשמיעה, אנשים יחשבו עליו שהוא _____"

מצליח	אדם חם	חברותי	נורמלי	בטחון עצמי	צעיר	חכם
-	-	-	-	-	-	-
לא מצליח	אדם קר	לא חברותי	נכה	חסר בטחון	זקן	טיפש

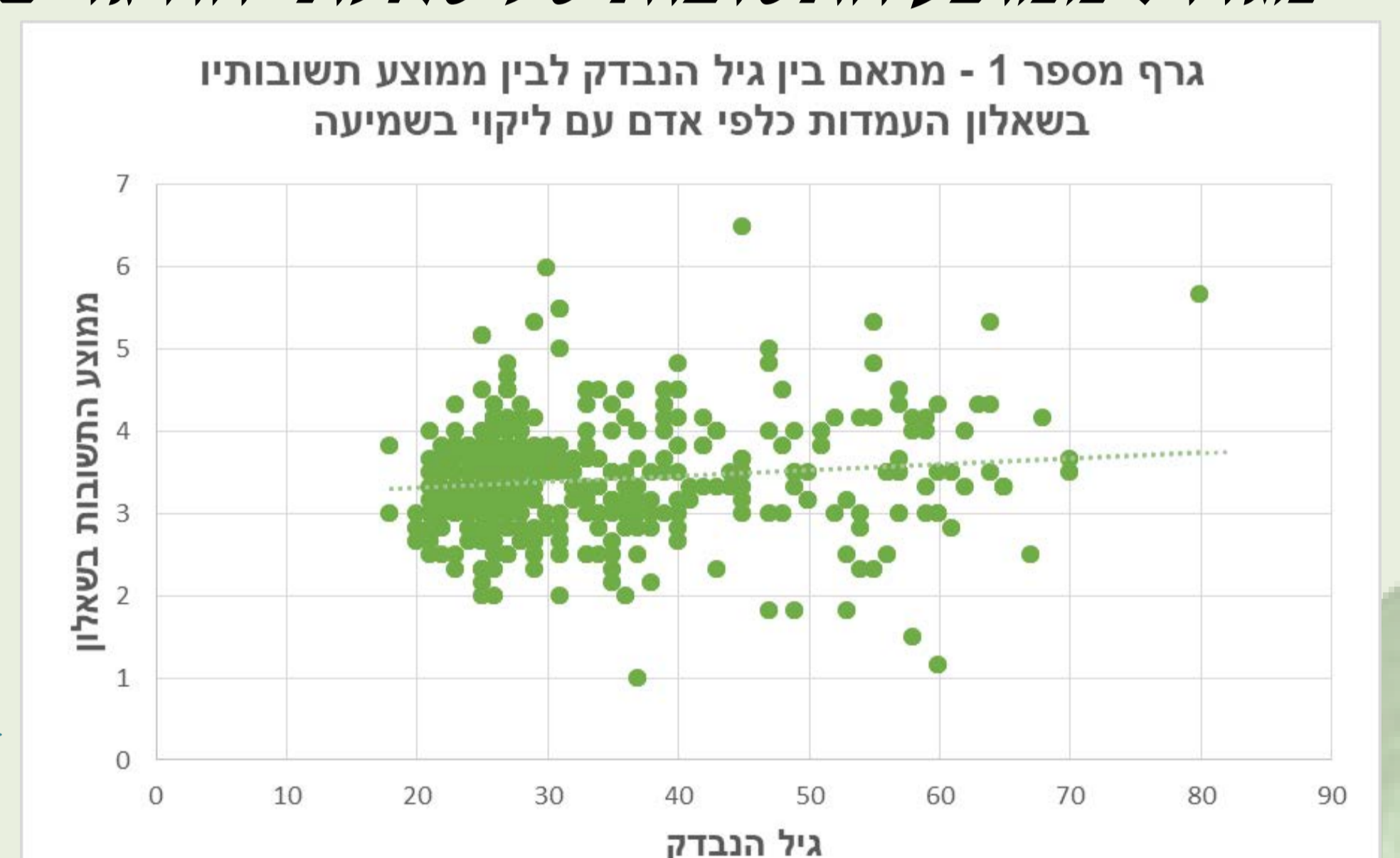
תוצאות

• **מגדר:** ממוצע התשובות של שאלוני ההיגדים היה נמוך יותר בקרב גברים, בהיגדים בודדים בלבד בהשוואה לנשים.

נמצא מתאם חיובי בין גיל הנבדק לבין עמדות חיוביות יותר כלפי השימוש במכשירי שמיעה

נמצא מתאם חיובי בין גיל הנבדק לבין עמדות חיוביות יותר כלפי ליקוי בשמיעה

• **במבט איכותני,** בשני השאלונים ממוצעי כלל ההיגדים נטו לניקוד הנמוך מ-4 המהווה את נקודת האמצע הניטרלית. ממוצע התשובות בשאלון העוסק בעמדות כלפי אנשים המרכיבים מכשירי שמיעה היה גבוה יותר מהשאלון העוסק בליקוי בשמיעה.

דיון ומסקנות

- עמדות האוכלוסייה הבוגרת שנבדקה במחקר זה היו שליליות יחסית, הן כלפי אנשים עם ליקוי בשמיעה והן כלפי אנשים המרכיבים מכשיר שמיעה.
- עמדות כלפי אנשים המרכיבים מכשיר שמיעה חיוביות יותר בהשוואה לאנשים עם ליקוי בשמיעה שכן עצם הרכבת המכשיר מצביעה על גישה חיובית יותר בהתמודדות עם הליקוי בשמיעה (Erler & Garstecki, 2002).
- ממצאי המחקר הצביעו על מתאם בין גיל הנבדק לניקוד גבוה יותר כך שככל שהאדם מבוגר יותר, עמדותיו כלפי אנשים עם ליקוי בשמיעה והמרכיבים מכשיר שמיעה יהיו חיוביות יותר.
- נצפתה השפעה של מצב השמיעה של האדם שכן נבדקים שדיווחו כי שמיעתם אינה בתחום הנורמה הציגו עמדות חיוביות יותר במספר היגדים, ביחס לנבדקים שדיווחו כי שמיעתם תקינה.
- לעומת משתנים אלו, השפעתו של משתנה המגדר, בניגוד להשערתנו, היתה מועטה ונצפתה בהיגדים בודדים בלבד. השפעה מועטה נצפתה גם בבחינת משתנים אחרים כמו השכלה ורמת הכנסה. השפעה חלקית נצפתה במשתנה הקשר המשפחתי אשר השפיע על עמדות כלפי אנשים עם ליקוי בשמיעה אך לא על עמדות כלפי אנשים המרכיבים מכשיר שמיעה. עיסוק הנבדק וחוויות מגבלה תפקודית-אישית בעבר נמצאו כחסרי כל השפעה על עמדותיהם של הנבדקים כלפי אנשים עם ליקוי בשמיעה וכן כלפי אנשים המרכיבים מכשיר שמיעה.

ממצאי המחקר עולים בקנה אחד עם המדווח בספרות העדכנית כי העמדות כלפי אוכלוסיות המחקר הינן שליליות (Manchaiah et al., 2015a; 2015b) אך נוטות להיות חיוביות יותר רק עם העלייה בגיל (Erler & Garstecki, 2002). קיומן של עמדות שליליות מעין אלו גורמת להטלת ספק באופן שבו החברה מנסה להעלות את המודעות לקיומן של מוגבלויות שונות, ביניהן לקות בשמיעה, ולאופן שבו יש להתייחס אליהם, להנגיש את סביבתם ולשלם בחברה. אנו סבורים כי ישנה חשיבות רבה לא רק להנגשה אלא גם להסברה לכלל האוכלוסייה בכדי להשתחרר מאותן סטיגמות ועמדות שליליות כלפי אנשים עם מוגבלויות המהוות מחסום המונע השגת שוויון (Staniland, 2009).